

College van burgemeester en wethouders Ommen
De heer H. van Kessel
Postbus 100
7730 AC Ommen

Postadres
Postbus 240
8000 AE Zwolle

Hoofdkantoor
Zwartewaterallee 14
8031 DX Zwolle

Datum: 12 november 2021 Referentie: 2021.051.CvE.gl

Betreft: **Zienswijze Omgevingsvisie gemeente Ommen**

Vestiging
Zwolle

Geachte College,

Dank voor uw oproep om in deze fase te reageren op de Omgevingsvisie van de gemeente Ommen. De omgevingsvisie zien wij als een strategische visie op hoofdlijnen die nader moet worden uitgewerkt in programma's en omgevingsplannen. De omgevingsvisie is niet direct bindend voor ondernemers, maar wel voor de gemeente Ommen. Toekomstige besluiten mogen niet in strijd zijn met de omgevingsvisie, we vinden het daarom van groot belang om onze visie te geven in deze fase.

Afdeling Vechtdal roept op tot meer maatwerk

De dynamische wereld waarin wij nu leven, het gebrek aan een nieuw regeerakkoord en de vele, nog onzekere ontwikkelingen die rondom de agrarische sector leven, brengen veel onzekerheden met zich mee voor de agrarische ondernemers in het buitengebied van Ommen.

Ommen een gemeente met meerder typen landschappen. Geen eenheidsworst, maar gebieden met specifieke mogelijkheden. Binnen die gebieden zijn ook nog eens verschillende belanghebbenden.

Dit vraagt meer maatwerk, maar geeft juist ook kansen om in samenwerking de doelen van de gemeente en de sector in het betreffende gebied te realiseren.

In de voorgaande visie 2012 (GOP/GOV) van de gemeente Ommen hiervoor een sturingsfilosofie opgenomen. Deze werkwijze heeft geleid tot meer gebiedsgericht maatwerk. De afdeling Vechtdal van LTO Noord wil graag dat de gemeente deze werkwijze continueert.

Belangen voor de agrarische sector

Uiteraard heeft de uitwerking voor het buitengebied onze grote interesse. Tal van maatschappelijke thema's en ontwikkelingen zetten druk op de ontwikkelingen in het landelijke gebied. Tegelijk werkt borging van die thema's heel anders dan in bebouwd gebied. Het buitengebied kent minder betrokkenen, maar wel betrokkenen met een grote grondpositie die overwegend beroepsmatig/economisch actief met het buitengebied bezig zijn.

De contacten tussen de gemeente Ommen en LTO Noord afdeling Vechtdal zijn de laatste tijd intensiever geworden. Dit is zowel noodzakelijk als wenselijk en wat LTO Noord betreft een goede ontwikkeling waarbij voor zowel de gemeente als agrariërs winst te behalen valt. In de bijlage van deze brief hebben we t.a.v. de paragraaf landbouw en agrofood (P 5.5) enkele tekstuele suggesties gedaan. Voor de leesbaarheid zijn wij uitgegaan van de bestaande tekst en hebben de door ons gewenste aanpassingen/vervangingen in rood aangegeven. In het groen treft u een opmerking waarover wij nog graag met u in gesprek gaan. Deze aanpassingen/ vervangingen zien wij als een verbetering en een versterking voor de samenwerking met de diverse belanghebbenden.

Stapeling van functies en nieuwe functies

In deze omgevingsvisie komt aan de orde, dat er voor veel verschillende functies ruimte nodig is. Er gaat een verdere differentiatie ontstaan in de agrarische sector. Een deel zal voornamelijk productiegericht gaan werken, een deel zal juist de weg kiezen van verbreding en weer een ander deel zal dit combineren. Een aantal functies kunnen zeker goed gecombineerd worden, uiteraard met duidelijke spelregels voor iedereen, denkt u hierbij bijvoorbeeld aan recreatie. De afgelopen jaren zijn we als agrarische sector intensief betrokken geweest bij veel gebiedsprocessen (denkt u hierbij met name aan N2000). Het betekent voor de agrarische bedrijven, dat er zeker verbinding gezocht wordt met andere functies, maar dat het benutten van agrarische grond voor andere functies wel grenzen heeft bereikt. Bij bepaalde functies kunnen zeker ook kansen benut worden, denkt u hierbij zeker aan het opwekken van energie op het agrarisch bedrijf.

Toekomstbestendige en actieve agrarische sector

Wij zien net zoals in de visie beschreven wordt, tal van ontwikkelingen en maatschappelijke trends op ons afkomen. We willen zeker meedenken in oplossingen. We vinden het belangrijk om te benadrukken dat we als LTO Noord afdeling Vechtdal al veel inspanningen doen om pro-actief mee te werken en vooruit te zien. Denkt u hier bijvoorbeeld aan onze inzet bij de kringloopwijzer, het Delta Programma Agrarisch Waterbeheer of aan het meerjarige programma Ruimte voor de Vecht. We vinden het belangrijk dat we als agrarische sector zelf de innovatie opzoeken en dat de overheden faciliteren en meedenken. Het is begrijpelijk dat de gemeente deze ontwikkelingen en trends beschrijft. Het is van belang dat de gemeente uiteindelijk in de uitwerking en in het ruimtelijk ordeningsspoor de nodige ruimte blijft bieden voor agrarisch ondernemers die willen werken aan een duurzame en bedrijfseconomische gezonde bedrijfsvoering. We brengen graag onze kennis, ervaringen en bespiegelingen in bij de uitvoering van deze visie. Verder vragen we de gemeente Ommen gebruik te maken van de genoemde bestaande initiatieven en niet overal een eigen programma voor op te bouwen.

Gebiedsgerichte aanpak en effecten op het 'Noaberschap'

In het Vechtdal staat het 'Noaberschap' centraal. Dit betekent dat we oog voor elkaar hebben en elkaar waar dat nodig is helpen. Door deze kracht kunnen we als samenleving meer voor elkaar betekenen. We zien dat door de gebiedsprocessen ook andere effecten kunnen optreden. Idealiter is het natuurlijk heel mooi dat inwoners met elkaar in overleg gaan en tot een gedragen plan komen waarin iedereen tevreden is. De realiteit is weerbarstiger en verschillende belangen zijn moeilijk met elkaar te vergelijken (bijvoorbeeld woonplezier ten opzichte van economische belangen). We maken ons zorgen over de grote impact van dergelijke trajecten op de sociale cohesie in de gebieden. Het zullen niet de eerste 'Noaberschappen' zijn die uit elkaar vallen door dit soort tegenstrijdigheden. We benadrukken dat dit behoort tot de categorie niet direct zichtbaar en meetbare effecten.

Geur en Intensieve veehouderij

Naast ammoniakemissie (stikstof) is geurhinder voor veehouderijen, met name intensieve veehouderijen, de meest bepalende factor voor bedrijfsontwikkeling. Op dit moment wordt geurhinder door het houden van dieren in stallen exclusief getoetst aan landelijke normen die zijn opgenomen in de Wet geurhinder en veehouderij en het Activiteitenbesluit. De omgevingsvisie gaat meer richting geven aan het gemeentelijk geurbeleid in het omgevingsplan moet worden opgenomen. Bij de voorbereiding van de omgevingsvisie is door Witteveen en Bos de 'Notitie intensieve veehouderij omgevingsvisie Ommen' (16 juli 2021) opgesteld.

Als LTO Noord afdeling Vechtdal willen we in samenspraak met de POV (Productenorganisatie Varkenshouderij) een aantal inhoudelijke opmerkingen plaatsen.

Aanzet voor dialoog met sector beperkt

In deze memo wordt eerst ingegaan op de Notitie (hoofdstuk 2) en daarna kort op de Omgevingsvisie. De conclusie is dat de notitie geen goed beeld geeft van de bestaande en mogelijk toekomstige geurhinder (en concentratie fijnstof en stikstofdepositie). De Notitie draagt op deze wijze niet bij aan de discussie over de toekomst van de (intensieve) veehouderij in de gemeente Ommen. Aan het begin van de notitie van Witteveen en Bos wordt aangegeven dat de effecten voor geur, fijnstof en stikstofdepositie zijn op hoofdlijnen in beeld zijn gebracht. Verderop in de notitie wordt het volgende advies gegeven:

“Voor het schetsen van een volledig beeld over de toekomst van de intensieve veehouderij binnen uw gemeente raden wij aan om als follow-up van de korte notitie een verdiepende studie uit te voeren. Deze verdiepende studie kan bestaan uit gerichte gesprekken met betrokkenen uit de sector, een diepgaand effectafstandenonderzoek en een detailstudie naar het economisch perspectief.” Dit plaatst de notitie en de uitgevoerde berekeningen in perspectief: het betreft een globale benadering op basis van zeer beperkte gegevens. Mogelijk is dit voldoende om een indicatief beeld te krijgen van de effecten van de veehouderij, maar de notitie is niet geschikt om toekomstig geurbeleid te onderbouwen.

Berekeningen en uitgangspunten

Door Witteveen en Bos zijn indicatieve berekeningen uitgevoerd van de geurbelasting, de concentratie fijnstof en de depositie van ammoniak. Dat is gedaan voor drie scenario's:

1. emissies op basis van de vergunde aantallen dieren (vergunde situatie);
2. afschalen emissies uit het oude cultuurlandschap, Vechtdal (-10 %);
3. opschalen emissies uit de veengebieden in het jonge ontginningslandschap (+20 %).

Scenario 1 betreft de 'vergunde situatie' waarbij wordt uitgegaan van het vergunde soort en aantal dieren dat op een veehouderij mag worden gehouden. Daarbij is aangenomen dat de dieren worden gehouden in traditionele stallen. Dat dieren worden gehouden in traditionele stallen is zeker voor de intensieve veehouderij geen realistisch uitgangspunt. De stallen voor het houden van varkens en pluimvee moeten, op grond van het Besluit emissiearme huisvesting veehouderij, emissiearm zijn. Dat geldt voor de ammoniakemissie, maar heeft ook gevolgen voor de emissie van geur en fijnstof. Bij emissiearme stallen is de geuremissie tot 45% lager. Bij een varkenshouderij waar een chemische luchtwasser wordt toegepast is de ammoniakemissie zelfs 70 tot 95% lager dan in deze notitie wordt aangenomen. Bovendien is er ook sprake van reductie van geur als gevolg van het gebruik van luchtwassers. Tevens wordt ervan uitgegaan dat de vergunde capaciteit volledig wordt benut. In realiteit is er vaak onderbezetting. De berekende emissies van de vergunde situatie worden daarmee overschat. In de notitie wordt onderkend dat de emissies mogelijk worden overschat, maar desondanks worden daar conclusies op gebaseerd. Dit is niet terecht. De emissies worden zéker en in hoge mate overschat. Lokaal kan een berekening met de werkelijke emissies daarom een totaal ander beeld geven, met name bij de geurbelasting. Dat deze uitgangspunten door een extern bureau worden gebruikt is vreemd. De gemeente Ommen en omgevingsdienst beschikken immers over specifieke informatie over de emissies per bedrijf. Uit de geldende omgevingsvergunningen-milieu en milieumeldingen van de bedrijven kan deze informatie eenvoudig worden verkregen.

Geurhinder

In de notitie wordt geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfswoningen bij een veehouderij en woningen die niet bij een veehouderij horen. Tevens wordt aangenomen dat als een geurgevoelig object zich binnen een afstand van 100 m van een veehouderijbedrijf bevindt, dit object een woning is die bij de veehouderij hoort. Dat is een ongefundeerde aanname. Dit betekent dat in de geurberekeningen van scenario 2 de geurbelasting kan toenemen, terwijl een bedrijf mogelijk al 'op slot' zit. De conclusie die in de notitie voor geurhinder wordt getrokken is als volgt:

Op basis van de berekende resultaten kan ervan worden uitgegaan dat veehouderijen in Ommen een geurimmissie veroorzaken die boven de maximaal toelaatbare grenswaarde ligt.

Deze resultaten zijn een mogelijke overschatting omdat de vergunde aantallen dieren en de hoogste emissiefactoren zijn gebruikt voor de berekeningen. Wat betreft de afstandsrichtlijn voldoen de veehouderijen met dieren, waarvoor de emissiefactoren niet zijn vastgesteld, aan de vereiste afstand tussen veehouderijen en geurgevoelige objecten. Niettemin kan er geconcludeerd worden dat de veehouderijen een substantiële hoeveelheid bijdragen aan de totale geurbelasting. Deze conclusies kunnen op grond van de berekening in de notitie helemaal niet getrokken worden, daarvoor zijn de uitgangspunten niet specifiek genoeg.

Luchtkwaliteit – fijnstof (PM10)

In de notitie staat dat aan de WHO-advieswaarden voor fijnstof wordt voldaan. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft de jaargemiddelde advieswaarde voor PM10 onlangs verlaagd van 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ naar 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. De achtergrondwaarde in de gemeente Ommen is volgens de notitie 16 tot 17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dat is dus hoger dan de WHO-advieswaarde. Toen Witteveen en Bos de notitie

schreef was dit nog niet bekend. De bijdrage van individuele veehouderijen op de concentratie in de directe omgeving verandert hier niet door. Die bijdrage blijft relatief gering.

Ammoniak

In hoofdstuk 4.4 worden de regels uit de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) en het Activiteitenbesluit als wettelijk kader beschreven. Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt de Wav. Het wettelijk kader wordt dan gevormd door de provinciale omgevingsverordening. Omdat in de provincie Overijssel omgevingsverordening nog niet is vastgesteld is onduidelijk of de beperkingen die rond de zogenaamde 'zeer kwetsbare gebieden' gelden op grond van de Wav en het Activiteitenbesluit, ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet onverkort gelden. Voor de uitgevoerde beoordeling maakt dat overigens niet veel uit. De Natura 2000-gebieden en het stikstofbeleid zijn het meest bepalend voor de ammoniakemissie van een veehouderij in Ommen. Bijzonder is dat in scenario 2 wordt gerekend met een 20% hogere ammoniakemissie per bedrijf, terwijl dit enkel mogelijk is als in de omgeving een grotere emissiereductie wordt bereikt (door extern salderen). Uitbreiding van de ammoniakemissie van een bedrijf betekent dus altijd een afname van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden.

Aanbevelingen uit de notitie

De aanbevelingen die in hoofdstuk 5 van de notitie worden gedaan zijn niet erg realistisch en bieden geen perspectief voor agrarisch ondernemers. Er wordt voorgesteld om "de nieuwvestiging van bedrijven in de intensieve veehouderij binnen de gemeente te ontmoedigen" en "indien nieuwvestiging van (intensieve) veehouderij wordt toegestaan dan moet die gekoppeld zijn aan het verdwijnen van (intensieve) veehouderij elders binnen de gemeentegrenzen". Op grond van de provinciale ruimtelijke verordening van Overijssel, die al vele jaren geldt, mag bedrijfsontwikkeling en nieuwvestiging van agrarische bedrijven uitsluitend worden toegestaan op bestaande agrarische bouwpercelen of op voormalige agrarische bouwpercelen. De enige uitzondering voor nieuwvestiging is als een bestaand bedrijf verplaatst moet worden. Het voorgestelde beleid is dus al jaren bestaand beleid. De tweede aanbeveling luidt: "Voor huidige bedrijven in de intensieve veehouderij binnen de gemeente wordt voorgesteld om een constructief dialoog te gaan tot wat er wel mogelijk is. Zodat er grenzen kunnen worden gesteld aan de grote van bedrijven in de intensieve veehouderij. Tevens kan er zo aan ondernemers economische perspectief worden geboden aan voorzetting van het bedrijf of overschakeling naar andere activiteiten. Biedt bedrijven in de intensieve veehouderij die willen stoppen de mogelijkheid om dit te doen door op zoek te gaan naar financiële compensatie en alternatieve bedrijfsactiviteiten." Deze aanbeveling gaat er blijkbaar vanuit dat er voor intensieve veehouderijen geen ontwikkelingsmogelijkheden zijn en dat er grenzen gesteld moeten worden aan de grootte van deze bedrijven. Welke grenzen dat moeten zijn wordt niet nader gespecificeerd. Voor veehouderijen gelden er (landelijk en provinciaal) al grenzen waaraan moet worden voldaan, op het gebied van emissies. Uit deze notitie kan niet geconcludeerd worden dat er in de gemeente Ommen aanvullende grenzen moeten worden gesteld. Ook wordt niet nader aangegeven op welke wijze de gemeente economisch perspectief of financiële compensatie kan bieden. In de notitie is geen aandacht voor aspect van kapitaalsvernietiging. Wij constateren dat deze aanbevelingen, niet volledig zijn en dat de uitgangspunten niet actueel en compleet zijn.

Omgevingsvisie en geur veehouderijen

Ter visie ligt de 'Omgevingsvisie Ommen - Ommen Jouw Toekomst', gedateerd 14 september 2021. De omgevingsvisie bevat geen specifiek (nieuw) beleid m.b.t. geur. Op twee plaatsen worden wel beleidsuitspraken gedaan. Die zijn hieronder overgenomen. In hoofdstuk 6.2 onder het kopje milieu staat: "Gespreid over de gemeente zijn er wel aandachtspunten, met name rond geur en fijnstof en de uitstoot van stikstof en CO₂. Alle bedrijven en activiteiten moeten voldoen aan de regels. Daarop wordt gehandhaafd vanuit de Omgevingsdienst IJsselland. Deze dienst voert voor Ommen de advisering, vergunningverlening en het toezicht voor milieu en bouw uit." In hoofdstuk 6.3 is als ontwikkelperspectief in het grootschalige open veenontginningsgebied het volgende opgenomen: "De vitaliteit en leefbaarheid van de in dit gebied aanwezige kernen is nauw verweven met de landbouw. De gezondheid van mensen die in deze kernen en gespreid in het buitengebied wonen stelt echter wel kaders aan het primair agrarische ontwikkelperspectief in deze gebieden. Ommen biedt ontwikkelmogelijkheden aan de grondgebonden landbouw. We ambiëren geen verdere groei van de in het gebied aanwezige intensieve veehouderij. Voor bestaande bedrijven geldt dat we inzetten op modernisering van de bedrijfsvoering waarbij deze bedrijven hun impact op de leefomgeving gelijktijdig ingrijpend en aantoonbaar dienen te verminderen en op afstand van kernen." Uit de tekst van de

Omgevingsvisie blijkt niet dat de inhoud en de conclusies van de Notitie daar in zijn overgenomen. De Omgevingsvisie gaat uit van ontwikkeling van agrarische bedrijven binnen nog vast te stellen kaders. Dat intensieve veehouderijen hun impact op de leefomgeving dienen te verminderen is bestaand beleid dat ook door de sector zelf wordt nagestreefd. Daar zijn ook al veel stappen in gezet.

Tot slot

Graag treden we als bestuur van de afdeling Vechtdal en de POV met u in overleg om deze reactie nader toe te lichten. Voor meer informatie of vragen over deze zienswijze kunt u contact nemen met onze portefeuillehouder en bestuurder van de LTO Noord afdeling Vechtdal, mevrouw T. Coppelmans. E arjanentheacoppelmans@gmail.com M 06 – 41 33 46 44 of met de beleidsadviseur van LTO Noord, de heer H. Kraak E hkraak@ltonoord.nl, M 06 – 10 32 37 61.

Met vriendelijke groet,

Chris van Eunen
Regiomanager LTO Noord
Regio Oost

Bijlage 1: tekstsuggestie t.a.v. de landbouwparagraaf

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

RABOBANK NL 43 RABO 0102 5543 74 • KVK 08130650 • BTW nr. NL813834569B01

Bijlage 1: tekstsuggestie t.a.v. de landbouwparagraaf

5.5 Landbouw en Agrofood

Ommen als agrarische gemeente Ommen is een sterk agrarisch georiënteerde gemeente. De landbouw is een belangrijke pijler van de lokale economie, levert werkgelegenheid en draagt bij aan de leefbaarheid van de kernen en het buitengebied. Het totale areaal cultuurgrond bedraagt bijna 9.000 ha. Daarvan is het grootste deel, circa 5.500 ha, in gebruik als grasland, 3.500 ha als bouwland en een klein deel voor tuinbouwdoeleinden. De helft van het grondgebied van Ommen is in gebruik door de landbouw. De agrarische sector beheert daarmee een belangrijk deel van het landschap. De werkgelegenheid in de sector daalt (bijna 10% over de laatste 10 jaar) en het aantal agrarische bedrijven loopt terug (meer dan 20% over de laatste 10 jaar).

Verscheidenheid aan agrarische bedrijven

Ommen kent zowel grootschalige voedselproductiebedrijven, die voor een (inter)nationale markt produceren, als een diversiteit aan kleinschaligere bedrijven gericht op de meer kleinschalige productie van onder meer streekgebonden producten. Het merendeel van de bedrijven zijn familiebedrijven. Een beperkt aantal bedrijven valt onder de intensieve veehouderij. In het veenontginningsgebied liggen meerdere akkerbouwbedrijven. De grootschalige bedrijven zijn bedrijfseconomisch in staat een sluitend verdienmodel primair uit de agrarische bedrijfsvoering te halen. De kleinschaligere productiebedrijven combineren de agrarische bedrijfsactiviteiten met andere pijlers (verbrede landbouw), zoals vrijetijd (kamperen bij de boer) en/of zorg (zorgboerderijen), om zo tot een sluitend verdienmodel te komen. De op productie gerichte landbouw draagt tegelijkertijd bij aan het in stand houden van het landschap en de leefbaarheid van het platteland. De verbrede landbouw draagt economisch bij aan andere sectoren als zorg en vrijetijd en via productie en verkoop van streekproducten. De landbouw is kortom nauw verbonden en verweven met andere sectoren. Ommen heeft er vanuit meerdere perspectieven baat bij het behoud van economisch gezonde agrarische bedrijven binnen de gemeente

Dynamische opgaven voor landbouw

De agrarische sector staat voor de uitdaging in te spelen op uiteenlopende maatschappelijke ontwikkelingen. Tegenwoordig moet de landbouw duurzamer en groener worden en aan de Klimaat Tafel is het ontwikkelen tot een circulaire landbouw met gesloten kringlopen afgesproken. De sector heeft in de afgelopen decennia laten zien prima in staat te zijn de innovaties op het gebied van duurzaamheid in de bedrijven te implementeren. Door de bouw van emissiearme stallen en een beter management op voeding en gewasbeschermingsmiddelen, zijn er al grote stappen gezet. De volgende stap om te komen tot circulaire landbouw met gesloten kringlopen, beperkt zich niet tot de grens van Ommen en zal dus in samenwerking met de sector vorm moeten gaan krijgen. Ook De aanpak van de stikstofproblematiek landt, naast de verduurzaming van de bouw en de mobiliteit voor een aanzienlijk deel ook als opgave bij de landbouw.

Het landbouw economische beleid

Het landbouw economische beleid in Nederland is grotendeels gericht op de verhoging van de productiviteit om de concurrentiepositie te verbeteren met oog voor de steeds groter wordende voedselvraagstukken wereldwijd. Er wordt gewerkt in een goed georganiseerde keten met specialistische bedrijven, grote spelers en hoge mate van technologie inzet en -ontwikkeling. De agrarische sector kent een grote dynamiek. Markten worden steeds opener en het beschermende Europese landbouwbeleid wordt afgebouwd. Producenten tegen een lage kostprijs speelt hierbij een essentiële rol. Agrarische bedrijven wordt gevraagd te investeren in milieu, dierwelzijn, volksgezondheid, voedselveiligheid en klimaat. Al deze opgaven vragen om innovaties, aanpassingen in productietechnieken en teelten, aanpassingen van stalsystemen, etc. en bestendig beleid. Het vraagt tegelijkertijd ook om voldoende geschikte landbouwgrond voor ontwikkelruimte en deels nieuwe en additionele verdienmodellen.

Ruimte bieden voor een toekomstbestendige landbouw

Ommen biedt ruimte aan ondernemende agrariërs om in te kunnen spelen op deze dynamische opgaven. We willen de concurrentiepositie van de sector versterken en tegelijkertijd de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren.

In samenwerking met de sector wordt ingezet op het gericht versterken van de diversiteit en multifunctionaliteit van de sector, het bevorderen van duurzame ontwikkeling in de agrofoodketen, waaronder ook het versterken het imago met streekproducten.

We richten ons bij het bieden van ontwikkelruimte op het vergroten van de economisch rentabiliteit, zowel door schaalvergroting van onze agrarische familiebedrijven, als door het multifunctioneel verbreden van de bedrijfsvoering met additionele en deels nieuwe bronnen van inkomsten. Bij de schaalvergroting wordt primair ruimte geboden aan grondgebonden landbouwbedrijven die als gevolg van de dynamische opgaven meer grond nodig hebben in het kader van de eisen die aan een modern landbouwbedrijf met gesloten kringlopen worden gesteld. **Opmerking; Het is belangrijk om met de sector te praten over de duiding van intensieve en grondgebonden landbouwbedrijven.**

Voor de intensieve veehouderij geldt dat we een verdere groei van deze sector niet ambiëren, maar wel bestaande bedrijven in staat stellen te moderniseren waarbij ze hun impact op de leefomgeving gelijktijdig ~~ingrijpend~~ **verhoudingsgewijs** dienen te verminderen **en de ruimtelijke kwaliteit versterken. Daar waar de modernisering vraagt om uitbreiding van het bedrijf zal er maatwerk geleverd moeten worden op basis van de landelijke richtlijnen.**

Voor onze beleid voor de bollenteelt wachten we eerst de uitkomsten van het in 2021 gestarte onderzoek af. Bedrijven die de oplossing zoeken in het multifunctioneel verbreden van de bedrijfsvoering faciliteren we waar het kan bij het realiseren van additionele verdienmodel. Dit doen we door het mogelijk maken van verbindingen met zorg, vrijetijd en streekproducten. Maar het kan daarbij ook gaan om “ecodiensten” gericht op natuur- en landschapsbeheer, watermanagement en/of het opwekken en leveren van duurzame energie in de vorm van stroom of biogas.

Koploper in Agro & Food

Ommen is samen met Hardenberg en de regio Zwolle medekoploper op het gebied van Agro & Food. Zo wordt zowel de lokale en regionale economie versterkt als de leefbaarheid vergroot. De focus ligt daarbij op:

- ♣ “Landbouw sterk en circulair”: gericht op het ontwikkelen van een sterk landbouw bedrijfsleven, de mogelijkheid tot het sluiten van nutriënten kringlopen en de koppeling van de landbouw aan de maakindustrie in de regio.

- ♣ “Agro & Food en Freetime & Life”: gericht op het ontwikkelen van een aan de landschappelijke diversiteit gekoppelde brede landbouw (verbindingen met recreatie en zorg) in het Vechtdal, de herbestemming van vrijkomende agrarische gebouwen, de aanleg van glasvezel en de energietransitie. In regionaal verband wordt samengewerkt om Agro & Food als economische factor van betekenis een krachtige impuls te geven. Vanuit het innovatiecluster Agro & Food wordt ingezet op het realiseren van een circulaire en duurzame economie en voortgaande innovatie in de keten met oog voor voedselveiligheid en gezondheid.

Samen met Hardenberg en in samenwerking met Aeres Hogeschool, wordt gewerkt aan de versnelling van innovatie in Agro & Food. Stoppende agrarische bedrijven In Ommen zijn er veel agrarische bedrijven die stoppen. De aanleiding daarvoor verschilt. Het ontbreken van een opvolger en voldoende toekomstperspectief, beperkte investeringsruimte en nieuwe regels en regelingen (zoals stoppersregelingen) van de overheid hebben tot gevolg dat het aantal agrarische bedrijven afneemt. De gronden gaan veelal over naar andere agrarische bedrijven, maar jaarlijks komen er vele agrarische bedrijfsgebouwen leeg te staan. Ommen faciliteert dat gebouwen die voor hergebruik in aanmerking komen een nieuwe functie krijgen via onder meer de regeling vrijkomende agrarische gebouwen (VAB). Via de Rood-voor-Rood beleidsregels stimuleren we het slopen van agrarische gebouwen waar geen nieuwe functie voor aanwezig is. Beide regelingen dragen bij aan de leefbaarheid en kwaliteit van ons landelijk gebied. We houden er daarbij rekening mee dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied die daarmee mogelijk worden gemaakt het al aanwezige agrarische gebruik in dat gebied niet in de weg zit. Daarbij kijken we ook of deze agrarische bedrijven in de toekomst voldoende ontwikkelruimte behouden.